

(Ripol.), 1963, on hi ha també *el Bac del Molí*. En el terme de Lluçà-Sta. Eulàlia es troba *la Baga de Tiratemple*, nom d'un vessant extens de conreus, i dues altres, i a més un bosc considerable que es diu *la Baga Gran*; en el mateix terme apareix també la forma *bac*: *el Bac dels Astors* i *el Bac de la Codolada*, dits de dos boscos, *Bac de les Arigues* (lloc de conreus i bosc), i encara més *el Baguet*, que és una partida, i *la Font del Baguet*.

OPACU ha deixat descendència en aragonès, gascó, occità i certs parlars italians. A l'Alt Aragó és molt estès *paco* 'obaga, lloc ombrívol',¹² amb la -p- i -k- conservades d'acord amb la fonètica local regular; aquesta forma s'estèn també per Navarra;¹³ *obaco* es dona a Bielsa (Badia, *El habla de Bielsa*, p. 310) i Borao inclou *obaga*; JCoromines va registrar *la Ubaga de Com* com a nom de partida a Campo; cf. a més *ubago* (i *sobago*) a Benasc (supra). En aragonès es troben, a més a més, els derivats *pacin(o)* 'obaga', usual a Sobrarbe i Alt Aragó (DECH, s. v. *opaco*), *paquiza*¹⁴ i *paquera*,²⁰ i el dimin. *pakielo*, que apareix antigament a la toponímia d'Echo;¹⁵ més dades en GColon, *l. c.*, p. 115. Del gascó Rohlf's, § 373, reporta *oubac* (Bagnères), *aubac* (Vall de Salat), *ubac* i *bac* (Vall d'Ariège);¹⁶ existeixen els derivats *paguero* 'vessant exposat al nord' (cf. *paguera* ja en doc. de 1180) i *paguère* en Armagnac (més dades en GColon, *l. c.*, i FEW VII, 357b). En oc. ant. *ubac* figura en *Floretus* i com a nom de lloc en alguns documents (veg. n. 5); segons Mistral (TdF) són delfinesos *ubà* i *lubà*, i dels Alps *ubac*, *oubac* i *libac*. Ell mateix va emprar aquest mot en la seva obra poètica en el sentit de 'nord'.¹⁷ En piem. *übak*, (*ü*)*vai*, continuació de la forma occitana. L'it. *ombaco* 'obaga', ara antiquat, s'usa encara a Lucca segons Petrocchi; cf. Val-Anz. *òvak* «pendlo di monte vólto a settentrione» que F. Gysling cita també en Biondelli i en Montí (1845) (*ArchRom.* XIII, 1929, p. 102 i 178).

DERIV.: *Bac*, -*aga*, adj., *bac* m. 'lloc obac', *baga* f. 'id.', són variants d'*obac*, -*aga*, *obac* m., *obaga* f., veg. 40 supra.

Obagada 'extensió d'una obaga', localitzat per Griera, *Tresor*, a Falset (Prior.), i fou registrat per JCoromines (1936) en El Masroig en la mateixa zona: «... de tota l'*aubagada* darrera dels Palells en diuen l'*Obaga*'. *Obagament* 'd'una manera obaga, fosca': mot usat per JCarner repetides vegades, particularment en les seves traduccions d'obres en anglès per a traduir l'adverbi *darkly* (veg. L. Busquets, *Aportació lèxica de Josep Carner*, Barcelona, 1977, p. 258). *Obagor* 'condició d'obac o ombrívol' [exs. de JCarner, JRuyra, Llor, etc. en *AlcM*]. *Obagós*. *Obagot* m. 'lloc obac, obaga' [localitzat a Castellbò i Falset per *AlcM*]. *Obaguesa* 'obagor'.

Derivats de *bac* i *baga*: *bacarrada* 'tros obac de muntanya', registrat per JCoromines (1955) a Espinelves (Guill.): «... tota aquella *bacarrada* ...». *Bagarró*: anotat per JCoromines (1935) com a nom de lloc (*el Bagarró*) a Lles (Cerd.), i preguntat per ell què volia dir *bagarró* la resposta del subjecte va ser: «un *bagar-*

rot vol dir un bosc». *Bagarret*, dimin. de *bac*, 'bosquet': «... sota el Pla de Masella hi ha un *bagarret* que en diuen els Plans de Mandria», anotat per JCoromines, 1935, a Alp (Cerd.), també a Grus (id.), a Gisclareny (Berg., «d'aquell *bagarret* en diuen l'Avet Tou») i a Sora (Plana de V.). *Bagueny* adj. 'ombrívol' [localitzat per *AlcM* a Mieres (Gironès) i recollit per JCoromines, 1931, a St. Pol: «Aquella casa és molt *bagueny*»]; m. 'obaga, lloc ombrívol' [usat per JRuyra, i també per Bertrana: «al tombar un rieral, al traspasar un *bagueny* o a l'endinsar-vos per un pinar ombríu» (*Proses Barb.*, 89); i JCoromines el va sentir a St. Pol, St. Cebrià de Vallalta, Horsavinyà i Montnegre (Maresme)]. *Baguet*, dimin. de *bac*; com a nom d'una partida apareix en el terme de Lluçà-Sta. Eulàlia (supra).

Opac, -*aga* duplicat culte d'*obac*, -*aga* [1491; Belv. 1805; Lab. 1839]. *Opacament*. *Opacitat* [Belv. 1805; Lab. 1839; JCarner, López-Picó].

¹ En un doc. de 935 de Tavèrnoles (Urgell): «dono — in Civitate Fracta vinea ·r· in ipso *bago* ab integrum»; doc. de 1074 procedent de la Vall del Castellbò: «— et est ipsum alaudem in ipso *obag* de Laguna»; *obago* en 990, i *opaco* en una donació de 1091, *opago* en 1041; i en un doc. de Cerdanya de 1035 *opaco* apareix al costat del seu correlatiu oposat *solano* (donem aquesta documentació de GColon, *Acerca de OPACUS en los Pirineos*, ZRPh. LXXIX, 1963, 110-16, concret. 114-15, i de Balari, *Orig. de Catal.*, cap. xxv, en l'ed. de 1964, I, 247-8). Notem que l'adj. *opacum* apareix amb el seu sentit romànic en les Notes Tir., 69.74 (veg. Heraeus, ALLG XII, 34). — ² Veg. J. M. Font i Rius, *Cartas de Pobl.*, Madrid-Barcelona 1969, II, 767, 768. —

³ Ibid. I, 471. — ⁴ La pronúncia amb *u* potser es deu al tancament de la *o*- a les zones on la confusió de la *o* àtona amb *u* es va produir (no abans de fi S. xv); a les zones on la *o* àtona va mantenir el seu timbre, la *u*- podia resultar d'una base *aubaga*, produïda en la construcció amb l'article femení (*la obaga* > *la übaga*) o per la diptongació vulgar de la *o*- com en el cas d'*aulor* per *olor*, *aufegar* per *ofegar*. Notem que la pronúncia normal d'*obaga* amb l'article és *laubaga* en molts llocs (veg. infra) i no hi ha manera de dir si es tracta de l'*aubaga* o la *ubaga*. — ⁵ Els exs. medievals que cita PSW s'escriuen tots amb *u*- (veg. s. v. *ubac*); els pocs exs. que dona Du C. són de fonts provençals i apareixen en forma llatina de *ubacum*. Així, com a nom de lloc en un doc. de Marsella: «Item aliam quandam terram sitam *Ubaco* de Bleona» (la data sense precisar), i en un doc. de 1035: «Ego Adalgarda dono *Ubagum* totum de terre Magastris» (amb la nota que es pot llegir també *Usagium*). En tot cas, la pronúncia amb *ü* de les formes modernes provençals ens provarien que es tracta d'una *u*- originària. Ronjat I, p. 297, vol equiparar aquesta *u* amb la de *cuminal* (< *cominal*), *escumenja* (d'*excomunicare*), fenomen de tancaments no relacionables amb *obac*. — ⁶ En una de les llistes d'afrontacions de l'any 1305 en el Lli-